

УКРАЇНСЬКІ МЕДИКИ У БИТВІ ЗА ЖИТТЯ

У цій війні для рашистів-агресорів найголовніше – вбивати, калічити, гвалтувати, красти, обдурювати «врага», аби окупувати територію і остаточно поневолити нас, українців, зробивши своїми рабами. І якщо ми їх не примусимо капітулювати, а саму рашистську імперію зла не приведемо до її повного розпаду, то вони так і зроблять.

Ця війна – не просто Третя світова, а, можливо, є останньою спробою достукатися до всіх правителів держав, які мають відчутний вплив на людство. Достукатися, аби вони зрозуміли нарешті, що АГРЕСІЯ – це ЗЛО, яке може призвести людство на планеті до загибелі.

У попередніх числах газети ми багато разів звертали увагу наших читачів на хід війни і на те, що відбувається в нашому суспільстві на її тлі. У цьому ж числі ми у центральному дайджесті під спільною шапкою «Українські медики у битві за життя» спробували знайти-підібрати такі матеріали з різних джерел, в яких, на нашу думку, різнопланово і досить глибоко висвітлено роль українських медиків під час повномасштабного вторгнення ворога на українську землю. І – не тільки у цифрах і фактах, а й на долях конкретних людей. Ось – уривок із одного з таких матеріалів:

«Лікар анестезіолог в медичному добровольчому батальйоні «Госпітальєри» Роман Штибель, 26-річний анестезіолог, до початку повномасштабного вторгнення працював у дитячій реанімації обласної лікарні Івано-Франківська. Минулого літа пішов добровольцем у медичний батальйон «Госпітальєри». Місяць рятує поранених на фронті, місяць – новонароджених у лікарні рідного міста. Він розповів hromadske про свої здивування від війни, про військових лікарів, яких рятує почуття гумору, та поранених, які мовчки терплять пекельний біль: «Я ріс на улюбленому фільмі тата «Пропала грамота», на історіях про повстанців і козаків, про УПА, яка воювала за незалежну Україну. Змалку — із пластування. Нас із молодшим братом не виховували в ненависті до росії, але ми завжди знали, звідки суне біда. Мого прадіда на порозі хати перед очима родини застрелили п'яні радянські солдати в Другу світову. Хотіли забрати свиню, а він не дав. Із дитинства я захоплювався історією й бачив, як її перекручують у підручниках. Наприклад, про Харків — столицю України. Та ніколи такого не було! Більшовики-комуністи не змогли захопити владу в українському Києві й оголосили, що столицею стає Харків. Я знаходив історичні розбіжності й задумувався: чому, що і як. У родині нас виховали, що ми газди, господарники. Якщо маєш землю, то несеш за неї відповідальність і вирішуєш, що з нею буде...».

На прикладі цього та інших матеріалів ми намагаємося донести до наших читачів думку про те, що маємо зосередити всі свої зусилля на тому, аби допомагати нашим бійцям наблизити Перемогу над рашистами, які несуть лише смерть і рабство, а більше – нічого. А оскільки роль медиків полягає в тому, щоб насамперед подбати про те, аби якомога довше захистити людину від смерті й успішніше виликувати її від різних хвороб, то тим цікавіше буде читачам відчувати з наведених текстів, як українські медики діють у цьому напрямку під час цієї підлої війни, де використовується надсучасна зброя для знищення людини.

Удар по поліклініці в Дніпрі. Троє людей, які вважалися зниклими безвісти, загинули

У неділю, 28 травня, стало відомо, що внаслідок злочинного ракетного удару по поліклініці в Дніпрі, якого Росія завдала вдень 26 травня, троє людей, котрі вважалися зниклими безвісти, загинули. Про це повідомив глава Дніпропетровської ОВА Сергій Лисак у Telegram. «Стала відома доля трьох людей, які зникли безвісти під час ракетного удару по Дніпру. На жаль, вони загинули», — йдеться в дописі.

<https://nv.ua/ukr/ukraine/events/udar-po-poliklinici-v-dnipri-troye-lyudey-yaki-vvazhalisya-zniklimi-bezvisti-zaginuli-50327768.html>

Так, дослідження підтвердили загибель 56-річного лікаря та 64-річної співробітниці потрошеного медичного закладу, а також 57-річного працівника сусідньої ветклініки. «Загалом та атака забрала життя чотирьох людей. Щирі співчуття рідним. Жодного прощення агресору за його страшні злочини», — долав керівник Дніпропетровської ОВА.

У п'ятницю, 26 травня, російські окупан-

ти завдали удару по міській поліклініці в Дніпрі. Вранці 27 травня Генштаб ЗСУ уточнив, що Росія використала для цього балістичну ракету Іскандер. Станом на 27 травня було відомо, що постраждалими вважаються 32 людини, 13 з них перебували у лікарні (п'ятеро — у важкому стані).

<https://nv.ua/ukr/ukraine/events/udar-po-poliklinici-v-dnipri-troye-lyudey-yaki-vvazhalisya-zniklimi-bezvisti-zaginuli-50327768.html>

Фото взяте за адресою: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-65718450>

Через нічні удари по Києву поранені двоє людей — Нацполіція

Національна поліція уточнила кількість постраждалих внаслідок повітряної атаки на Київ на початку доби 28 травня. За повідомленням, слідчі працюють на місцях падіння уламків у кількох районах столиці. «Сьогодні вночі російська армія вкотре атакувала Київ. У результаті обстрілів загинув 41-річний уродженець Чернігівщини, ще одна жінка та чоловік отримали поранення, їх госпіталізовано», — йдеться в повідомленні. Також уламки пошкодили кілька будівель і щонайменше шість

автомобілів, додають у відомстві.

Російські війська випустили по Україні 54 ударних дрони рано вранці 28 травня. Повітряні сили звітували про збиття 52 з них. За даними міської влади столиці, уламки дронів спричинили пожежі в Голосіївському та Дарницькому районах, а також пошкодили магазин у Дарницькому. Зокрема,

в Голосіївському постраждали будівництво та склади одного з підприємств, на Печерську загорівся дах будинку. Раніше міський голова Віталій Кличко повідомляв про одного загиблого і одного постраждалого.

<https://www.radiosvoboda.org/a/news-nichni-udary-kyiv-dvoie-postrazhdalyh/32431318.html>

Фото – за посиланням: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/05/28/7404223/>

«КОЛОНИЯ» — НОВІ ТЕМНІ ВІКИ?

(Про роман Макса Кідрука «Колонія» та про тур письменника містами України)

29 квітня - в суботу о 16.00 - в готелі «Центральний», що за 44 кварталом Кривого Рогу, відбулась зустріч з письменником Максом Кідруком. До цієї зустрічі Макс Кідрук уже бував в Кривому Розі кілька разів, презентуючи свої книги. Цього разу це була його зустріч з криворіжцями, на якій він презентував свій роман «Колонія». Почав же він його презентувати в Києві. А потім були Львів, Рівне, Тернопіль, Івано-Франківськ, Коломия, Чернівці, Кам'янець-Подільський, Хмельницький, Луцьк, Житомир, Вінниця (двічі: 21 та 23 квітня), Умань, Одеса, Миколаїв. А у Кропивницькому його зустріч із причини організаційних ускладнень була скасована. (Детально про письменника і його твори можна дізнатися, звернувшись, наприклад, до Вікіпедії, або ж до сайту «Книгарня Є»).

Вважаю важливим зазначити, що перед початком цього туру містами України Макс Кідрук на своєму сайті звернувся до своїх читачів із такими словами:

«Задайте собі питання: Чому я хочу відвідати цю подію?..»

а) якщо ви вже прочитали книгу — більше дізнаєтесь про фундамент, на якому Макс Кідрук будував історію. Йтиметься про політику, науку, екологію, медицину, зрештою, світ через понад сотню років;

б) якщо ще не читали — не хвилюйтеся, спойлерів не буде;

в) якщо ви не знаєте, про що книга, ось анотація:

2141 рік. Людство на Землі ще не оговталось від хвороби клоніс, що призвело до найбільшої за півстоліття пандемії, коли з'являється новий патоген, який інфікує винятково вагітних жінок. Група вчених-імунологів намагається з'ясувати, що він таке і чи пов'язана його поява з нейтринними спалахами, зафіксованими довкола планети. Чисельність населення марсіанських Колоній перевищує сто тисяч мешканців, і третина з них народжені на Марсі. Вони програють суперспеціалістам із Землі боротьбу за робочі місця в наукоміській економіці Марса і змушені гарувати, мов раби, на низькокваліфікованих ручних роботах. Що більше їх сягає повноліття, то дужче вони прагнуть змін, не усвідомлюючи, що ці зміни ставлять під загрозу саме існування Колонії.

Сам виступ письменника перед криворіжцями, як на мене, був цікавим. Виділю ж декілька моментів.

Зі слів Кідрука, поштою для написання роману були дві ідеї: «ідея перекидання відеореєстрації, яка фіксує події реальності, з одного світу в інший». А друга: треба переосмислити безпеку, які чекають людство у зв'язку зі зміною клімату. Далі — пряма мова від Макса Кідрука і слова, якими він почав свій виступ:

«Тишуся, що Вас так багато і радий, що ми змогли зібратися, попри непрості часи. Мені самому трохи складно це осягнути, але ще рік тому я вагався, чи видавати цю книжку («Колонія» - О.Ч.). Пізніше, восени, в листопаді, коли ми з командою вперше подумали про тур навесні, ми сиділи в холодних темних містах і не знали, чи та весна буде взагалі, а якщо буде, то — якою? І тому цей виступ, ця зустріч важливі, для

мене через те, що вона важлива для вас... Принаймні, я на це сподіваюся, бо не перелічити, скільки разів за час підготовки роману до друку (а пізніше, коли ми планували тур) я хотів зупинитися, скасувати все. Проте, я також розумію, що росіяни прийшли сюди не по території. Вони — тут, бо хочуть, щоби не було нас... Я постійно думаю про те, скільки за час повномасштабного вторгнення не опубліковано українських книг, не записано українських пісень, не знято українських фільмів і не зіграно українських вистав... Тому я вдячний Вам за те, що ви тут, я дякую вам, що ви прийшли, бо таким чином ви

надаєте хоч якоюсь значимість тому, що роблю я і що роблять чудові люди довкола мене...».

Під час свого виступу, який супроводжувався десятками великих змістовних слайдів, Макс Кідрук зупинявся на багатьох питаннях щодо історії зміни клімату та на особливостях трактування цього питання в ЗМІ світу і в наукових колах. Проблеми зміни клімату і впливу підвищення температури на планеті Земля, безумовно, несуть загрози виживанню людства, але всі ці процеси надзвичайно складні і потребують багатопланового аналізу у всіх державах світу, в ООН та в інших впливових міжнародних інституціях. Одне з найголовніших питань — чи пройшло людство точку неповернення і що має людство взяти за критерії в цьому процесі, щоб відвернути планетарну катастрофу і загрозу виживанню людської цивілізації? Я тут наводжу декілька світлин, які передають атмосферу зустрічі і важко перерахувати всі теми, яких торкнувся Макс Кідрук, але, безумовно, мені як інженеру було дуже цікаво слухати, як письменник вибудовує логіку своєї розповіді про ідеї, які його надихали, про логіку розвитку і побудову сюжету книги, а для цього читачам, які люблять фантастику, просто треба перечитати твір.

Викликає певною мірою, мабуть, навіть заздрість у деяких

письменників, як по сучасному стрімко просуває в український читацький простір свої книги Макс Кідрук. Важко навіть згадати, з ким можна порівняти його медійний талант в Україні. Але я як інженер-механік за фахом плазмові і ядерні енергетичні установки (Харківський авіаційний інститут) я закінчив, страшно згадати, в лютому 1981-го року) хочу висловити декілька інженерних (і не лише інженерних) думок.

Взагалі наукова фантастика — це дуже цікава сфера в художній літературі (незалежно від жанру), бо в ній можна поєднувати, на мій погляд, дуже далекі одна від одної речі. І Макс Кідрук це робить у своїх творах досить успішно.

Україна — це космічна держава. І на території сучасної України є десятки діючих (навіть під час війни) підприємств, головні з яких розміщені в Дніпрі («Південмаш»), в Харкові («Хартрон»), в Києві і та в інших містах. На весь світ відомі історичні постаті Сергія Павловича Корольова — генерально-го конструктора радянських ракет-носіїв родом з Житомира який, до речі, навіть встиг побувати в радянських таборах перед війною 1941-45 років, та Юрія Васильовича Кондратюка (справжнє ім'я Шаргей Олександр Гнатович, народився 9 (21) червня 1897 року; він — один із піонерів ракетної техніки й теорії космічних польотів; а ще — автор так званої «траси Кондратюка», якою подорожували на Місяць космічні кораблі «Аполлон»). А тому мені чомусь здається, що український письменник міг би згадати їх імена у своїх виступах. А цього у нас Макс Кідрук не зробив. Не суджу, а просто висловлюю свою думку.

яку розповідає нам професор нашого факультету літальних апаратів Микола Васильович Білан у далекому 1980-у році,

Дипломна робота, яку я захистив у ХАІ в далекому лютому 1981 року, називалась «Двигунна установка сонячної енергетичної станції на геостационарній орбіті Землі». При розробці цього інженерного проекту був врахований інженерно-технічний досвід, який на той момент отримали США і СРСР в розробці таких космічних апаратів. Ті роки (кінець 70-х і початок 80-х років) були роками цілої епохи протистояння СРСР і США в програмах зоряних воєн). З огляду на весь свій майже сорокарічний досвід інженера, я й сприйняв цей виступ письменника.

А Макс Кідрук у своєму

зі світу науково-технічних розробок СРСР. Бо вона ґрунтувалась на реальних фактах. Ця історія пов'язана з автоматичною міжпланетною станцією для вивчення Місяця та космічного простору «Луна-9», яку запустили в політ 31 січня 1966 року, а вже з лютого того ж року вона здійснила першу в історії м'яку посадку на Місяць і передала перші світлинки з його поверхні. Перед її запуском аналізувались і місце, і умови посадки. З великою ймовірністю вважалося (і на цьому були захищені декілька дисертацій), що космічний апарат може сісти на Місяць і потонути в кількометровому шарі пилу. Але цього не сталося! Насправді «Луна-9» сіла на тверду поверхню Місяця. Тому трохи дивує той факт, що роман написано майже на дев'ятистах сторінках. Пожартую (усвідомлюючи, що «художника може зачепити кожний») — можна було б написати і дві або навіть і три тисячі сторінок, але така книга на 900 сторінок, мабуть, може привернути увагу кінематографістів Європи чи США для постановки художнього серіалу. Якщо кінематографісти заходу зацікавляться постановкою такого фільму, то це тільки додасть популярності сучасній українській літературі, до якої інтерес у останні роки зростає; в тому числі — і з причини жажливої агресії російського фашизму, яка триває.

Не дивлячись на важкі часи, Макс Кідрук розповів у кінці своєї зустрічі про плани свого видавництва «Бородатий Тамарин», яке було засноване в 2023 році, та цикл науково-популярної літератури, яку це видавництво планує випустити. Зустріч з письменником тривала не в форматі прес-конференції, а у варіанті розгорнутого виступу, але наприкінці як кореспондент часопису «Промінь Просвіти Є» задав

Максу Кідруку коротке запитання про те, з ким із сучасних письменників він підтримує тісні зв'язки? Він назвав. Це Сергій Жадан, Андрій Любка, Любо Дереш...

Оскільки в Україні триває війна, треба обов'язково сказати про те, що велика частина коштів, які збираються від виступів письменника, жертвується на допомогу Збройним силам України. Про це письменник детально інформує на своєму сайті та в соціальних мережах. На момент зустрічі з читачами Макс Кідрук відвідав сімнадцять міст України. На 15 травня, коли я пишу цей матеріал, додалося ще десять міст, серед них: Запоріжжя, Дніпро, Харків, Суми, Полтава, Кременчук, Олександрія, Черкаси... І скрізь велика зацікавленість в цьому науково-фантастичному романі: «КОЛОНИЯ», що приємно дивує... Тур триває.

Олександр ЧИЖИКОВ, м. Кривий Ріг.
На світлинах: (вгорі) — письменник і журналіст під час зустрічі; (нижче) — Макс Кідрук із авторським примірником книги; (внизу) — письменник і автор. Фото автора і Євгенія ВОЗНЮКА.

яку розповідає нам професор нашого факультету літальних апаратів Микола Васильович Білан у далекому 1980-у році,

яку розповідає нам професор нашого факультету літальних апаратів Микола Васильович Білан у далекому 1980-у році,

УКРАЇНСЬКІ МЕДИКИ У БИТВІ ЗА ЖИТТЯ

ЗАХОТИЛОСЯ БУТИ БЛИЖЧЕ ЖО МОРЯ

Олені важко поринати у спогади перших днів широкомасштабного рашистського вторгнення, і ще важче говорити про перебування в російському полоні. І хоча з дня звільнення, 17 жовтня минулого року, пройшло чимало часу, всі жахи бомбардувань і тортури полону, наче незагоєна рана, даються взнаки. Тривалий час ми говоримо на різноманітні теми, знаходимо спільних знайомих у медичній галузі, аби якось підійти до предмета розмови. Під час спілкування навіть з'ясувалось, що ми одночасно зі співрозмовницею в 1982-1983 роках перебували в Монголії — її батько служив у військовій частині ППО, а автор цих рядків — старшим лейтенантом у танковій дивізії. Олена ж тоді ходила в другий клас.

реанімаційне відділення, окупанти скинули бомбу.

— Я тоді перебувала в операційній на першому поверсі, — пригадує Бійовська. — Тільки-но закінчилася чергова операція і я готувала інструменти до наступної. Вікна в операційній були закладені мішками з піском, та від вибухової хвилі вони падали на підлогу, шибки у вікнах повилітали. На другому операційному столі в цей момент колеги оперували поранену в живіт цивільну жінку. Всі ми, хто був в операційній, від вибухової хвилі повалилися на

вав на заводі Ілліча, потрапили в полон.

«ВИТРИМУВАТИ КРЕМЛІВСЬКІ ТЕЛЕНОВИНИ ПСИХОЛОГІЧНО БУЛО ДУЖЕ ВАЖКО»

— Нас оточило багато військових з

«НАМАГАЛАСЯ БУДЬ-ЩО НЕ ВТРАЧАТИ ГІДНОСТІ»

— Мені боляче згадувати про всі знущання, які чинили нелюди щодо нас, — говорить Бійовська. — Нормальній людині навіть важко щось із того переліку вигадати, в голові просто не вкладається.

Операційна медсестра клініки щелепно-лицьової хірургії старший сержант Олена Бійовська родом з міста Володимир Волинської області. Медичну спеціальність здобула в медучилищі Бреста. Отримала розподілення в Гомель, але до місця призначення не поїхала, а повернулася додому на Волинь. Згодом призвалася до медсанбату однієї з частин Сухопутних військ. З 2000 року в Києві працювала в цивільних лікувальних установах, а з 2008-го — у військовому госпіталі, з початком російсько-української війни 5 разів виїжджала на ротацию в район бойових дій. У вересні 2021 року перевелася до гарнізонного госпіталю Маріуполя операційною сестрою травматологічного відділення.

Пекло бомбардувань Маріуполя і 188 дів знущань у полоні витримала медична сестра Олена Бійовська

— Пам'ятаю деякі епізоди проживання в гарнізоні, місцеву школу, холодні зими, як їздили в гості до друзів батька під Улан-Батор, — пригадує Олена й на мить замовкає. — Поступово розмова торкається переїзду Бійовської до Маріупольського госпіталю. — Захотілося бути ближче до моря, — усміхається Олена. — З вікна будинку, де я винаймала житло, було видно море. Навіть такий краєвид знімав втому після напруженого дня в госпіталі. Я вже не кажу про прогулянки Центральною набережною.

На набережну Маріуполя чекала грандіозна реконструкція. Оновлену вулицю планували відкрити у 2024-2025 роках. У 2021 році було навіть оголошено переможця Міжнародного конкурсу ідей для архітекторів. Згідно з проектом на набережній мали звести ферми мідій, конференц-залу з маяком, річковий порт та фуд-корт із морепродуктами, де містяться й гості мали б можливість відчутти Маріуполь на смак. Всі плани зруйнувало широкомасштабне рашистське вторгнення.

«БУЛИ ТАКІ ВРАЖЕННЯ, ЩО ВОРОГ НАМАГАВСЯ НАС ВТОПИТИ В КРОВІ»

— 21 лютого нас терміново викликали в госпіталь, — розповідає Олена. — Відтоді ми вже не мали права залишати межі лікувальної установи й розуміли, що готуватися потрібно до найгіршого. Тим паче в новинах про це тільки й говорили. А з раннього ранку 24-го почалися масовані обстріли міста з багатьох видів озброєння, були й авіаційні удари.

Ближче до обіду до госпіталю почали надходити поранені військові з міно-вибуховими травмами. За словами Бійовської, після надання пацієнтам медичної допомоги через нестачу місця в палатах їх евакуювали до лікарень міста та в шпиталі Дніпра, Харкова й Запоріжжя, доки була така можливість.

— Поранених було так багато, що ми працювали в цілодобовому режимі, — продовжує розповідь жінка. — Хірургів та медсестер катастрофічно не вистачало, а по допомогу почали звертатися цивільні, доставляли й поранених дітей. Освітлення було від генератора, який часто не витримав навантаження. Бракувало води та хірургічного інструментарію, медичний посуд, хірургічні столи — все було в крові. Було таке враження, що ворог намагався нас у ній втопити.

Навіть коли 12 березня авіабомба впала на подвір'я госпіталю й у вікнах повилітали шибки, медики не припиняли надавати хірургічну допомогу. Не було навіть часу й можливості спуститися під час бомбардування в підвал. Вся увага приділялась пораненим, кількість яких збільшувалась з кожною годинною. А 16 березня зранку на ту частину будівлі госпіталю, де було

підлогу. Скло від шибки було всюди: на інструментах, в стерильному матеріалі, на халатах медиків, і найгірше — в розтині черевної порожнини пораненої жінки. Врятувати її не вдалося...

«ОБСТРИЛИ, ВТОМА, МОРАЛЬНЕ Й ФІЗИЧНЕ ВИСНАЖЕННЯ НЕ ЗУПИНЯЛИ НАС НАДАВАТИ ДОПОМОГУ ПОРАНЕНИМ»

Перебувати в напівзруйнованій будівлі під постійними обстрілами було вкрай небезпечно, а тим паче надавати допомогу пораненим. І начальник госпіталю полковник медичної служби Віктор Івчук ухвалив рішення виїхати на заводі. Залишити місто військові лікарі й медсестри не могли, оскільки вже перебували в оточенні. 18 військових медиків поїхали на «Азов-сталь», ще стільки ж — на завод імені Ілліча, куди з колегами й пацієнтами потрапила і наша героїня.

— Ми їхали уже напівзруйнованим, порожнім, без людей містом, — говорить Олена. — Навкруги будинки розвалені від снарядів, усе горить і димить. Приїхали на руїни заводу й одразу розмістилися в тунелі на три входи-виходи. Дуже швидко організували операційну й взялися до надання допомоги пораненим. Операційним столом слугували ноші, обігрівали приміщення пічкою-буржуйкою, від якої все довкола було в сажі. З госпіталю ми забрали все, що могли: хірургічні матеріали й медикаменти, антибіотики та інші препарати. Спочатку була можливість надавати повний обсяг медикаментозного лікування пораненим. Також медикаменти нам привозили і з частин, якщо там не використовували. Навіть були перев'язувальні й інші матеріали. До другої години ночі ми звичай надавали допомогу новоприбулим пораненим, з двох до чотирьох — перев'язували інших поранених і лише під ранок могли на кілька годин стулити очі. Обстріли з боку окупантів не припинялися і від вибухів тунель теж здригався. Довелось знову переміститися в глибокий заводу в новий бункер. Таких переміщень у пошуках небезпечного місця у нас було п'ять.

За словами Олени, в неймовірно жахливих умовах військові медики допомагали пораненим, незважаючи на обстріли, втому, моральне й фізичне виснаження і на голод, який через нестачу продуктів відчувався дедалі сильніше. 5 та 10 квітня бомби влучили в самісінький вхід до бункера й більшість персоналу дістали акубаротравму. Але попри запаморочення, важкий стан, медики двічі робили спроби вивратися з пораненими з оточеного заводу. Марно. 12 квітня всі, хто перебу-

вали на заводі Ілліча, потрапили в полон. — Вони почали нас обшукувати й відбирати геть усе: телефони, флешки, ноутбуки, документи, засоби гігієни, зубні щітки й навіть чисту білизну з рюкзаками. Поводилися дуже грубо й нахабно, наставляли зброю та погрозували електрошокерами. На КамАЗі нас із пораненими перевезли до селища Сартана, де в ангарі без вікон ми пробули півтори доби.

Та навіть в умовах повної антисанітарії ми не припиняли робити перев'язки пораненим. 14 квітня всіх жінок перевезли в сумнозвісну Оленівку. Там полонянок знову обшукали, сфотографували, взяли відбитки пальців і розвели по камерах. Олена Бійовська ще з 39 жінками потрапила до камери, яка була розрахована на 6 ув'язнених. Через п'ять днів 50 українок перевезли до російського Таганрогу.

— В тамтешньому СІЗО розпочався новий етап знущань і приниження, — зітхає жінка. — Змушували швидко пересуватися майже навприсядки зі шкільними додому головами, постійно штовхали в спину чи шию, з розмаху били по внутрішній стороні голівок. У мене загострився біль у попереку через раніше отриману хворобу хребта, але бодай якусь медичну допомогу неможливо було отримати. Особливо принижувало роздягання в присутності чоловіків. Знову брали відбитки пальців, зрізали пасмо волосся, клаптик нігтя, брали слину зі слизової чоки. Засобів гігієни не видавали, примушували митись під льодяною водою. Про здорову й калорійну їжу годі й говорити, від баланди нудило. Особисто мене неодноразово водили на допити. Нестерпним було для українських жінок, коли в камеру занесли телевизор із трансляцією пропагандистського телеканалу «росія-24». Так чинився інформаційний тиск, і витримувати кремлівські новини психологічно було дуже важко.

— Перші два дні від почуття й побаченої «інформації» я відверто плакала, — каже жінка. — Але потім опанувала себе і якось підсвідомо відчувала, що багато чого з того, що ллється з телевізора, є повною брехнею. Навчилася, як кажуть, відділяти зерно від половини. І коли нам впарювали, що Україна вже майже немає, а ми нікому не потрібні й усі від нас відмовились, я теж розуміла, що це така собі дешева «обробка». Навіть пропонували отримувати російське громадянство. Наступним етапом приниження стало переведення бранок до виправної колонії № 7 міста Валуйки, що в Белгородській області. Спочатку жінок із зав'язаними очима доставили автотозаками до летовища, а потім близько 4 годин у зігнутому стані літаком до Валуйок. І все це під акомпанемент брудних висловлювань рашистських вертухаїв на адресу українців.

Вчити російські вірші, гімн і потім голосно його вигукувати, доки ненависний наглядач не задовольниться своєю втіхою, — це, можливо, було найбільш «невинним» із набору принижень і знущань. Під час психологічних і фізичних катувань інколи ловила себе на думці, що так можна й померти будь-якої миті. Непритомнієш, не здатна ходити з постійним болем, не маєш змоги помитися й банально сходити в туалет. Усе це принизило. Коли мене запитують, що допомогло вижити, я відповідаю: намагалася будь-що не втрачати гідності. І пам'ятати, що є сенс жити. Для мене сенс життя — це любов: до моєї матері, до синів, сестри, до друзів і колег, до країни, і їхня любов до мене.

Коли транзитом через Курську область українських полонянок знову привезли до Таганрогу, вони були дуже налякані. Адже в пам'яті ще залишилися знущання, які довелось тут пережити. Були якісь зрозумілі лише наглядачам тасування жінок по камерах, потім несподівана роздача власного одягу й переліт до окупованого Криму.

«БОЄЦЬ КАЖЕ: «НЕ ТРЕБА РУКИ ЗА СПИНУ, ВИ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ». І В МЕНЕ - СЛІЗОСИ ГРАДОМ»

— По тому факту, що нам у літаку не зав'язали очі, ми десь у глибині душі розуміли, а точніше сподівались, що наблизиться обмін, — говорить ледь стримуючи сльози Олена. — А коли в Криму нас посадили у вантажівку й з нами не поїхала охорона, ми таки зрозуміли, що їдемо на обмін. Коли приїхали у Василівку Запорізької області, першим побачили нашого військового з українським прапором. Я за звичкою вийшла з машини, заклавши руки за спину. А боєць каже: «Не треба руки за спину, ви на рідній землі». І в мене сльози градом...

Потім було лікування, тривала реабілітація в Трускавці та Буковелі, зустріч із рідними та близькими. За час перебування Олени в полоні молодший син вступив до військового вишу, старший продовжив навчання в консерваторії.

— У день повернення з полону мені зателефонував начальник клініки, привітав з поверненням і каже: «Ну що, намандрувалась? Коли в клініці чекати?», — усміхається жінка. — Я його гумор оцінила й пообіцяла, що після відновлення обов'язково вийду на службу. Слова свого дотримала.

Якось у госпіталі Олена Бійовська навіть зустріла бійця, якому надавала допомогу в одному з бункерів заводу Ілліча. Захисник Маріуполя Олег Бударин теж пройшов полон і лише 16 лютого цього року був звільнений за обміном.

— Звичайно, пам'ятаю медсестру Олену Бійовську, — сказав у телефонній розмові Олег. — Я дістав доволі важке поранення в черевну порожнину — куля залетіла нижче броника. Оперувати тоді було важко, але лікарі справились зі своїм завданням. Олена турботливо доглядала за мною та іншими пораненими. Завдяки їй та всім небайдужим медикам, які були на заводі Ілліча, живий разом із побратимами. Після полону, в якому я перебував 310 днів, мене обстежили медики й з'ясували, що кулю діставати недоцільно, тому що вона вже вросла в тканину черевної порожнини і, як кажуть, прижилася там. Але приємно було зустрітись з медсестрою, яка брала участь у збереженні мого здоров'я. Будете бачити — передайте привіт.

Олександр ТЕРЕВЕРКО,
кореспондент АрміяІнформ
На світліни: Олена БІЮВСЬКА.
(У скрочену вигляді).
Повністю — за посиланням:
<https://armyinform.com.ua/2023/05/04/peklo-bombarduvan-mariupolya-i-188-dib-znushhan-u-poloni-vytrymala-medychna-sestra-olena-bijovska/>

УКРАЇНСЬКІ МЕДИКИ У БИТВІ ЗА ЖИТТЯ

Про це в ексклюзивному інтерв'ю *ArmiyaInform* розповів провідний хірург одного з військових лікувальних закладів полковник медичної служби Григорій Прохоренко. Лічені дні знадобилися військовим лікарям для того, щоб після початку російського широкомасштабного вторгнення перейти на повністю воєнний ритм і роботу в режимі 24/7.

— Звичайно, нам було не зви-

жили у відділеннях. Їм довелося зіткнутись із новими викликами, адже характер бойової травми дещо відрізняється від ушкоджень у цивільному житті.

— Зазвичай нині немає ізолюваних поранень, — продовжив Григорій Анатолійович. — Існують поєднані та множинні поранення. Багато поранень голови, живота, кінцівок. Але ми змогли якісно переналаштувати всю нашу структуру. Так, наприклад, судинна хірургія цьо-

певні відділення, аби вирішити сучасні лікувальні виклики. Так у клініці нейрохірургії було створено єдине у Збройних Силах України відділення спинальної нейрохірургії. Фахівці цього відділення проводять операції у досить поширених нині випадках травмування і поранення хребта. Для лікування воїнів у цьому закладі застосовують надсучасні високотехнологічні пристрої та комплекси; зокрема, ангиограф. Він дозволяє знаходити та діставати найдрібніші

ших хірургів досить молодий, за цей рік вони набули такого досвіду, якого в мирному житті здобували б десятиліттями. Однак і нині, незважаючи на шалене навантаження, спеціалісти лікувального закладу беруть активну участь у міжнародних військово-лікарських конференціях, діляться власним досвідом з іноземними колегами та набувають нових знань. До того ж, відбувається постійне навчання новоприбулих цивільних лікарів, адже

байдужих громадян і світової спільноти. Усе це в комплексі дозволяє нам проводити якісне безоплатне лікування навіть найскладніших поранень наших бійців. Варто зауважити, що використання робочої години, скажімо, ангиографа, у приватних лікарнях може сягнути від тисячі до кількох десятків тисяч доларів США. Однак усі операції для військовослужбовців Збройних Сил України — безоплатні. Також військові хірурги намагаються не втрачати контакту з

Унікальний досвід наших військових хірургів уже давно перевершує світові стандарти

уламки від ворожих снарядів та мін і малотравматично вилучати їх, зберігаючи здоров'я воїнам. Також варто згадати єдиний в Україні нейрохірургічний мікроскоп останнього покоління, який дозволяє проводити якісні операції на головному мозку (більш детально про роботу цих комплексів та багатьох інших унікальних медичних пристроїв, що вже сьогодні рятують життя і здоров'я наших воїнів, ми розкажемо в наступних матеріалах).

— Унікальний досвід наших хірургів уже давно перевершує світові стандарти, — продовжив Григорій Анатолійович. — Ще за мирного часу, а потім за період АТО/ООС, наші хірурги продемонстрували великий потенціал. Незважаючи на те, що середній вік на-

цивільна і військова хірургія мають у собі певні відмінності. За сприяння головного хірурга Збройних Сил України полковника медичної служби Костянтина Гуменюка регулярно відбуваються різноманітні тренінги та конференції, упродовж яких військові лікарі мають змогу активно обмінюватися набутим досвідом та обговорювати актуальні питання.

— Жодного разу ми не відчували себе покинутими чи на одинці з проблемами, — продовжив полковник медичної служби Григорій Прохоренко. — Дуже багато сучасної апаратури та медикаментів були закуплені централізовано завдяки Командуванню Медичних сил. Також потужною була і залишається допомога не-

пацієнтами і після їхньої виписки чи переведення до інших медичних закладів. Наша головна ціль — зробити так, щоб якомога краще зберегти здоров'я наших воїнів, які дістали поранення, — підсумував полковник медичної служби Григорій Прохоренко. — І для цього в нас є всі необхідні компоненти — це і високо підготовлений медичний персонал, і необхідна сучасна техніка. Віримо в нашу перемогу! І наближаємо її разом з українським народом!

Тарас ГРЕНЬ, кореспондент *ArmiyaInform*. (Повністю — за посиланням: <https://armyinform.com.ua/2023/05/10/unikalnyj-dosvid-medichnih-vijskovykh-hirurgiv/>)
Фото і відео автора.

кати працювати в напруженому режимі надання медичної допомоги, — розповів полковник медичної служби Григорій Прохоренко. — Ми успішно і у стислий термін провели докомплектування особовим складом. До нас прийшли нові лікарі, фармацевти, фахівці з реабілітації, медичних сестер та молодших медичних працівників, які працюють в небезпечних умовах поблизу лінії фронту/Зокрема, на територіях активних бойових дій, відповідно до наказу Мініреінтеграції, встановлено заробітну плату на рівні не менше:

Уряд зобов'язав підвищити заробітну плату медикам на прифронтових територіях та в зоні активних бойових дій

Уряд ухвалив постанову, якою збільшив розмір мінімальної заробітної плати медикам, які надають спеціалізовану та екстрену медичну допомогу в зоні активних бойових дій та на прифронтових територіях. Йдеться про встановлення нового рівня зарплати для лікарів, фармацевтів, фахівців з реабілітації, медичних сестер та молодших медичних працівників, які працюють в небезпечних умовах поблизу лінії фронту/Зокрема, на територіях активних бойових дій, відповідно до наказу Мініреінтеграції, встановлено заробітну плату на рівні не менше:

23 000 гривень — для лікарів, фармацевтів, професіоналів у галузі охорони здоров'я та професіоналів з вищою немедичною освітою у галузі охорони здоров'я;
15 500 гривень — для медсестер та медбратів;
8 000 гривень — для молодших медпрацівників.

На територіях можливих бойових дій (прифронтових територіях), відповідно до наказу Мініреінтеграції, встановлено заробітну плату на рівні не менше:

23 000 гривень — для лікарів, фармацевтів, професіоналів у галузі охорони здоров'я та професіоналів з вищою немедичною освітою у галузі охорони здоров'я;
15 500 гривень — для медсестер та медбратів;
8 000 гривень — для молодших медпрацівників.

За словами міністра охорони здоров'я, цим рішенням Уряд зробив ще один крок до збереження кадрового потенціалу на прифронтових територіях та у зоні активних бойових дій. Адже медики, які виконують свої обов'язки в небезпечних умовах праці з постійним ризиком для життя та здоров'я, мають бути забезпечені гідною заробітною платою.

«Регулярно відвідуючи прифронтові області,

мав змогу не раз на власні очі побачити, в яких умовах доводиться працювати нашим медичним працівникам. Не перестаю щиро дивуватися їхньому героїзму та відданості своїй справі — рятувати людей за будь-яких умов: під обстрілами, під час ракетних ударів, атак ворога. Дякую кожному, хто надійно тримає медичний фронт. Під час усіх зустрічей завжди чітко окреслював свою позицію: зарплати медичним працівникам в зонах активних бойових дій мають бути підвищені. І сьогодні ми це робимо. Дякую всім колегам з уряду за підтримку. Це чесно і це справедливо. Маємо зробити все, аби українці, які проживають близько до лінії фронту, отримували всю необхідну їм медичну допомогу. Збереження життя та здоров'я людей — наше завдання номер один», — зазначив Віктор Ляшко.

Рішення постанови розповсюджується на медичних працівників закладів охорони здоров'я, які мають контракт із Національною службою здоров'я. Постанова діятиме до кінця 2023 року.

12 травня 2023 року
<https://moz.gov.ua/article/news/urjad-zobovjazav-pidvischiti-zarobitnu-platu-medikam-na-prifrontovih-teritorijah-ta-v-zoni-aktivnih-bojovih-dij?fbclid=IwAR25WDnUEPCpAhwmXkbXGWPtYdpuwLqYCyau8iPIGdZLH2CAIXD0zZCuX0>

Канада передала Україні 30 систем життєзабезпечення для лікування поранених

Уряд Канади та Фонд «Кленова Надія» передали Україні 30 систем життєзабезпечення MOVES SLC для допомоги у лікуванні тяжкопоранених українців. Про це виконавча директорка, співзасновниця Фонду «Кленова Надія» Світлана Комінко повідомила під час пресконференції в Укрінформі. «З того часу, як росія вторглася у 2022 році, наша організація надала гуманітарну допомогу на суму 243 мільйони гривень. І я дуже щаслива сьогодні, що ми прибули до України, щоб передати щедрю пожертву — 30 систем штучної вентиляції легенів Thornhill Medical, для негайного використання в Україні Міністерством оборони», — поінформувала Комінко. За її словами, медичне обладнання було передане урядом Канади. Вона також додала, що Thornhill Medical проведе навчання для військових лікарів, хірургів, анестезіологів, як працювати з системами життєзабезпечення. Військовий консультант

Thornhill Medical Фредерік Гербер зазначив, що торік, у межах передачі урядом Канади перших апаратів, тренування з їх використання пройшли 100 військових лікарів, фахівців системи військової медицини, а цього року навчання пройдуть ще 50 осіб. «Ця унікальна система набагато легша і менша порівняно з усіма, які використовуються і виробляються іншими виробниками. Машина інтегрує в собі монітор життєзабезпечення, а також генератор кисню. У поєднанні вони працюють разом для того, щоб покращити показники і попередити будь-які ускладнення, які можуть відбуватися», — розповів він. На думку Гербера, пристрій значно полегшить роботу українських військових медиків.

«Так, звісно, це не танк, це не «джавелін», але це — унікальна система, яка рятуватиме життя як військових, так і цивільних. Наша мета — рятувати життя. І саме для цього 30 установок життєзабезпечення

українських людей сьогодні вже знаходяться в Україні і будуть миттєво використовуватися в мобільній евакуації», — наголосив військовий консультант. Своєю чергою, консультантка з комунікацій Thornhill Medical Кеслін Паудервей запевнила, що компанія й надалі продовжуватиме підтримувати місію порятунку життів українців. «Ми дуже добре розуміємо, наскільки важливо рятувати життя, особливо людей, у яких поранення, травми, несумісні з життям. Хочемо запевнити, що ми будемо підтримувати надалі Україну і хочемо робити більше для України», — сказала вона.

Головний анестезіолог Збройних Сил України Олександр Бугай поінформував, що з минулого року обладнання від Thornhill Medical використовується при транспортуванні по території медичних закладів пацієнтів, які перебувають на штучній вентиляції, у кареті швидкої допомоги, на повітряних суднах. «У нас виникла нагальна потреба,

що потрібно було оснащувати наші санітарні потяги, і два апарати, які ви нам подарували при нашій першій зустрічі, там працюють постійно, щодня, рятуючи життя важкопораненим людям, військовим чи цивільним»,

медичними командами для надання екстреної медичної допомоги. Дослідження Thornhill, спрямовані на ефективне використання кисню, перетворюють підхід до догляду за пацієнтами в критичних умовах, а також

— додав головний анестезіолог ЗСУ. Він також підкреслив, що відповідний апарат унікальний тим, що його не потрібно підключати до елементів живлення, що дозволяє працювати автономно в польових умовах, та подякував представникам Thornhill Medical за надану Україні допомогу.

Інноваційні продукти Thornhill Medical розроблені для використання по всьому світу гуманітарними та військово-

спонукають до розвитку нових технологій, що створюють важливі рішення для порятунку життя. Інновації Thornhill Medical представлені майже в 20 країнах, включаючи Україну.

«Укрінформ»,
12 травня 2023 року
<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3707766-kanada-peredala-ukraini-30-sistem-zittezabezpechennja-dla-likuvannya-poranenih.html>

УКРАЇНСЬКІ МЕДИКИ У БИТВІ ЗА ЖИТТЯ

Автопарк Дніпропетровської обласної екстреної медичної допомоги поповнився 36 автомобілями. Про це в Telegramі повідомив голова Дніпропетровської ОВА Сергій Лисак, передає Укрінформ

«Оновили автопарк обласної екстренки майже на 15%. Її гараж поповнився на 36 «швидких». Серед них – 21 реанімообіль. Це свого роду реанімаційні відділення на колесах. Всередині – все необхідне для поря-

Медики Дніпропетровщини Отримали 36 нових «швидких»

тунку життя», - написав він. Машини нові та придбані державним коштом.

В ОВА додали, що з початку повномасштабного вторгнення Дніпропетровщина стала медичним хабом, який приймає поранених та переселенців, що вдвічі збільшило

навантаження на службу екстреної допомоги. Тому саме цей регіон отримав найбільше машин.

<https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3704700-mediki-dnipropetrovsini-otrimali-36-novih-svidkih.html>

Роман Штибель, 26-річний анестезіолог, до початку повномасштабного вторгнення працював у дитячій реанімації обласної лікарні Івано-Франківська. Минулого літа пішов добровольцем у медичний батальйон «Госпітальєри». Місяць рятує поранених на фронті, місяць — новонароджених у лікарні рідного міста. Він розповів hromadske про свої здивування від війни, про військових лікарів, яких рятує почуття гумору, та поранених, які мовчки терплять пекельний біль.

подряпина, найцінніший орган цільний», «Тобі 40 років, нащо вже той секс?»

З ЧОГО ЗРОБЛЕНІ ЦІ ЛЮДИ?

Найперше здивувало на фронті, що немає паніки. За 200-300 метрів вибухали бомби, ламалися дерева, горіли

трики не вимкнули світло вручну. Це було під час планових відключень, коли був дефіцит електроенергії після обстрілів ТЕЦ. Таким мудакам точно не треба давати повістки. За законами воєнного часу або хай платять величезні штрафи, або треба конфіскувати їхні автівки. Я не розумію, як в одному

Ти або витримуєш, або програєш:

Війна очима цивільного лікаря

«ПІШЛИ ВОЮВАТИ Я, БРАТІ ТАТО»

Я ріс на улюбленому фільмі тата «Пропала грамота», на історіях про повстанців і козаків, про УПА, яка воювала за незалежну Україну. Змалку — із пластунства. Нас із молодшим братом не виховували в ненависті до росії, але ми завжди знали, звідки суне біда. Мого прадіда на порозі хати перед очима родини застрелили п'яні радянські солдати в Другу світову. Хотіли забрати свиню, а він не дав. Із дитинства я захоплювався історією й бачив, як її перекручують у підручниках. Наприклад, про Харків — столицю України. Та ніколи такого не було! Більшовики-комуністи не змогли захопити владу в українському Києві й оголосили, що столицею стає Харків. Я знаходив історичні розбіжності й задумувався: чому, що і як. У родині нас виховали, що ми газди, господарники. Якщо маєш землю, то несеш за неї відповідальність і вирішуєш, що з нею буде. Ця ідея поширюється на Україну — ми маємо стати господарями на власній землі. Що на ній відбувається — залежить від нас.

Після вторгнення я вперше побував за Дніпром. Тамтешні люди в чомусь мають інакші погляди на життя, сприймають щось по-своєму, розмовляють здебільшого російською, але вони — українці. І для мене немає різниці, куди полетить бомба: в Запоріжжя, Донецьк, Львів чи Франківськ. Це моя країна. І це б'є по мені. У нас із братом не було варіантів втекти, перечекати, ховатися від мобілізації по хатах. Ми завжди знали, хто ми і на якій землі живемо. Пішли на війну я, він і тато. Знайомі кажуть: «Хлопці, ви молодці, але мамі не заздримо».

ПРО СТРАХИ, ВИГОРАННЯ ТА ГУМОРИ ЛІКАРІВ

Записався добровольцем у «Госпітальєри», а не за контрактом у ЗСУ, щоб мати можливість повертатися до дитячої медицини. Анестезіологів на фронті завжди бракує, тому перша ротация — в Бахмут на Донеччині. Там минулого року влітку вже було гаряче. До вибухів довго звикав. Усе страшно, але коли починає працювати танк — нічого жахливішого за цей звук немає. Спочатку чуєш приліт, за ним — свист снаряда, потім — звук від обсипання тиньку, падіння цегли або відразу стіни, будинку. Авіанальоти теж лякають. Як правило, літак несе чотири боеприпаси й ми чекаємо в підвалі на чотири вибухи. Якоюсь почули три, й довго не було останнього. Вирішили, що десь раніше скинув, або через артилерію не почули. Трішки розслаблені вийшли на вулицю. Бачимо — спалах у небі. І такий бабах! Я ніколи так швидко не опинявся в підвалі. Не боявся бачити смерть, адже після дитячих смертей цим важко налякати. Не боявся великої кількості крові, бо з третього курсу чергував у реанімації.

Війна — це пояснювальна причина смерті чи травми. Якщо привозять людину без ноги чи з осколковим пораненням грудної клітки, ти розумієш, що з цим робити. Нічого неочікуваного. У моїй лікарській практиці найжахливіше, це коли до відділення потрапляє дитина, яка живе на світі годину. У неї судоми, а ти не можеш їх зупинити, бо не знаєш причини — а їх може бути багато.

Буває на фронті 150-200 поранених за день. Тоді не спимо довго: востаннє нарахував 37 годин. Не думаєш про те, що втомився. Просто працюєш. Я був у Бахмуті влітку і був у грудні. Лінія фронту рухала-

ся, а госпіталь залишився на тому ж місці. Із погляду логіки військової справи, посада лікаря не має бути за 2-3 кілометри від передової. Але медики самі вирішили розташуватися ближче до військових. Вони розуміють, що потрібні бійцям. Така позиція має наслідки — гинуть кардіохірурги, судинні хірурги, до яких пацієнти записувалися в чергу на операції на наступні місяці. Залишається захоплюватися їхніми сміливістю й відданістю. А яка дивовижна атмосфера в колективі таких людей! Якби ж така, як у 93 та 10 бригадах, із якими я працював, була в усій медичній галузі України! Вони прийшли самі, ніхто їх не мобілізував і не змушував. Чітко знають, чому вони тут, усі на одній хвилі.

Є вираз: «Світло добре видно в темряві». Так і найкращі люди проявляються у важких умовах. У цивільному житті не відчував такого братерства. Бувають затишся протягом кількох днів, коли немає поранених. Я своєму екіпажу тоді кажу, що ми тут не тільки, щоб рятувати хворих. Ми підміняємо лікарів із ЗСУ, які воюють понад рік, щоб вони відпочили, мали менше навантаження. А ми почергуємо.

Спілкуюсь із закордонними колегами. Вони говорять про вигорання після катастроф, наприклад, землетрусу в Туреччині. Кажу: «Чуваки, давайте я повежу вас у Бахмут, і ви тим людям, які 14 місяців під обстрілами, розкажете про вигорання». Про 8-годинний робочий день ніхто не думає. Бо розуміють: ти або витримуєш, або програєш війну. На жаль, командування, яке мало б розв'язувати проблему вигорання військових медиків, цього не робить. І замість того, щоб відпочити, лікар вирішує ще й попутні питання, скажімо, де взяти кров для переливання.

Гумор у військових специфічний. У медиків — теж. Коли лікарі потрапляють у військове середовище, то їхні жарти — це просто аут. Але для поранених вони створюють атмосферу розслаблену, веселу. Наче не серйозну допомогу надають, а щось таке легеньке. Є лікар, який кожного пораненого зустрічає словами: «А з якого ти міста-героя?» Це щоб поранений не думав про травму. Бійці хвилюються, чи все в них добре з «головним органом»: чи не зачепило, чи матиме дітей. Багато жартів на цю тему. На кшталт: «Ми зібралися, щоб тебе полоскотати», «Та яка то рана —

автівки. Ніхто ні разу не крикнув: «Тікаймо!» Я не розумію, з чого зроблені ці люди. Поранений без ноги. Ти вводиш йому знеболювальне, воно ще не подіяло, а чоловік — ні пари з вуст. Просто лежить: «Хлопці, робіть, що потрібно». І таких багато. Здавалося, що не відчувають болю. Але потім я зрозумів: вони терплять.

Бачив бійців, які не витримали психологічно. Вони не те що служити, ходити й говорити не могли. Дивилися в одну точку. Є люди, які сприймають війну як авантюру. Наче гру в козаків-розбійників. Мабуть, їм так легше. Був поранений із простреленою сідницею. Куля рикошетом пройшла по стегну до коліна. Він розповідає: «Мені сказали, що біля хати нікого нема, я прийшов — по мені відкрили вогонь. Я теж почав по них стріляти, закинув кілька гранат. Дайте мені «таблеточку», і я побіг назад». А йому треба мінімум місяць у госпіталі лежати.

Привезли пораненого з кульовим пораненням гомілки. Каже, одразу наклав собі турнікет. Відстрілювався, гранату кинув. І йшов із «мухою» (РПГ-18 «Муха» — ручна реактивна протитанкова граната — ред.) та автоматом до своїх. На фронті я не бачив «сцикувства» і симуляції. Не траплялися бійці, які розказують, що вони хворі і їм треба на «больничку». Навпаки, багато з них із серйозними хронічними захворюваннями. Виразки й панкреатити — це пів біди. Є, скажімо, хвороба Бехтерева, через яку зростаються кістки. І в один момент людина просто перестав рухатися. Їй потрібна пожиттєва терапія. А вона каже: «Я маю бути на фронті». На цій війні багато героїзму.

Спілкування з військовими дає розуміння, як сприймати новини. От привозять військових із однієї ділянки фронту з приблизно однаковими пораненнями. Один каже: «Все пропало, нас бомблять, нам кінець». Другий: «Трішки почекаємо, вони зроблять передишку — і ми їм всиплемо».

ТОСЯ НЕ ЗРОБИТЬ, ТРЕБА САМИМ

Маємо усвідомлювати, якою ціною дається кожний мирний день. Мене «вкурвило» (роздратувало — ред.), коли приїхав у грудні з Бахмута й чув виття місцевих про вимкнення світла. В Івано-Франківську люди по черзі домовлялися паркувати авто біля щитка, щоб елек-

світлі існують дві людини: одна кидає все найдорожче і йде в окопи, де все горить і пече; і якийсь мудац, якому незручно побути без світла кілька годин. Треба не просто чекати на перемогу, а думати, якою буде Україна. Це про зміни в голіві й у суспільстві. Маємо шукати ідеї, які об'єднують, які допоможуть країні розвиватися. Зокрема, якою буде військова справа, медицина. В останній багатій проблем: від якості до нестачі медиків, які пачками виїжджали за кордон. Два роки тому в Івано-Франківський університет на педіатрію вступило семеро людей, а раніше — було 120. Через десятиліття медицина в Україні може зникнути.

Із друзями ми заснували медичну освітню платформу Jump. Хочемо, щоб українська медицина стрибнула на новий рівень. Основа всього це люди — студенти, інтерни, лікарі та медсестри й медбратри. Із якості їхньої підготовки й почнемо. Розуміючи, що академічна освіта більшою мірою є нащадком радянської системи, плануємо наповнити її сучасними підходами та форматами. Нам треба створити таку якість медицини, щоб кожен українець, навіть якщо народився з вагою 500 грамів, був вирощений, як квіточка. Я пишаюся своєю роботою, бо дотичний до генофонду нації.

Перемога твориться не лише на фронті. Немає сенсу перемагати, якщо в Україні ніхто не залишиться, бо тут будуть розвалини й у буквальному сенсі, й на всіх соціальних щаблях. Є галицька приказка: «Тося зробиць» (скорочено від вислову: «то ся зробиць», тобто якийсь зробицься — ред.). Але Тося не зробиць, треба самим. Кожному на своєму рівні. Не знаєш як? Іди волонтерити. Як люди ходять у спортзал тричі на тиждень. Виділи 2-3 години на тиждень, щоб розвантажити машину, розібрати завали, напекти смаколиків. Кожен може стати активним. Стати причетним до боротьби.

Наталія МАЗІНА,
сайт «Громадське UA»,
2 травня 2023 року
(У скороченому вигляді.
Повністю — за посиланням:
<https://hromadske.ua/posts/ti-abo-vitrimuyesh-abo-prograyesh-vijna-ochima-civilnogo-likarya>)

На світліні: Роман Штибель.

УКРАЇНСЬКІ МЕДИКИ У БИТВІ ЗА ЖИТТЯ

«Тайра» очолила при Міністерстві оборони України створено постійну робочу групу на чолі з парамедиком Юлією Паєвською, «Тайрою», яка покликана сприяти вирішенню медичних питань для військовослужбовців.

«Тайра» очолила робочу групу з медичних питань при Міноборони

– **Джерело:** міністр оборони Олексій Резніков на пресконференції 28 квітня.

– **Деталі:** Резніков констатував, що бюрократичні процедури медичного характеру викликають обурення в людей, навіть абревіатура ВЛК (військово-лікарська комісія) має негативну конотацію. Деякі процедури спрощуються завдяки діджиталізації – Міноборони чекає від Мінцифри «певний продукт». Але й саме діє, додає міністр.

Пряма мова: «Ми відреагували на велику кількість громадських організацій і волонтерів, які займаються медичним супроводом наших воїнів, захисників і захисниць. Ми подивилися на весь перелік зауважень, в хорошому сенсі претензій та рекомендацій. Проведено зустріч з 42 організаціями, домовилися створити постійну робочу групу при Міністерстві обо-

рони з цього приводу. Можливо вона потім також інституціоналізується в щось, як робоча група по антикорупційним напрямкам перетворилася в Антикорупційну раду. На тій зустрічі зголосилась очолити цю групу відома всім Юлія Паєвська, «Тайра». Вона погодилася очолити цю групу і працювати певні пропозиції разом із тими, хто до неї доєднається».

– **Деталі:** Паралельно Резніков доручив своїй заступниці Ганні Маляр та командувачці Медичних сил ЗСУ Тетяні Остащенко впродовж 10 днів проїхатися по «найбільш важливих місцях, де зона підвищеної уваги», в першу чергу це лінія фронту, і відвідати всі ВЛК там. «Сьогодні вони мають вирушати у це відрядження і я маю отримати доповідь, що там насправді відбувається, які потреби там є», – сказав міністр. Він повідомив, що вже збільшено кількість ВЛК вздовж лінії фронту, щоб поранені бійці могли звертатися у ці установи – не лише на території військових госпіталів, а й на території цивільних. Крім того, буде введено посади додаткових психологів у всіх лікувальних закладах, щоб військові могли отримати допомогу ще під час медичного лікування.

Олена РОЩІНА,
«Українська правда», 28 квітня 2023 року.

Від Майдану до великої війни. Історія про фронтовий шпиталь медиків-добровольців

За п'ять хвилин до закінчення зміни прийшов виклик. Потрібна евакуація пораненого. Пацієнт інтубований, без свідомості. П'ятнадцять хвилин гонити по бездоріжжю - і бригада на місці. Десь за десять кілометрів йдуть важкі бої, а тут як на диво тихо. І дуже темно. Поки пораненого готують до перевезення та передають медикам Першого добровольчого мобільного шпиталю (ПДМШ), підвозять іще одного постраждалого. Поранення ноги, але не критичне. Солдат вже поважного віку сам помаленьку шкандибає на стабпункт кривлячись від болю. Йому тут оглянуть рану, нададуть першу лікарську допомогу та повезуть до лікарні кудись у прифронтову лікарню, де вже лікуватимуть на стаціонарі. Або відправлять ще далі, в Харків, Дніпро, чи навіть до Львова. Приблизно такий алгоритм дій. Найголовніший, все-таки, перший етап – вивести з поля бою на точку евакуації й звідти до стабпункту. Якщо в тебе не поранення, а лише пневмонія, то далеко подорожувати, скоріш за все, і не судилося. Покладуть десь поблизу і навіть дозволять тримати при собі все спорядження та зброю під ліжком, щоб був напохваті, на випадок «раптом що».

Водій та охоронець вивозять на катаці нашого пораненого й вантажать до швидкої. Здається вже можна рушати, але із носа пацієнта та з-під перев'язки на голові, зненацька фонтанує кров. Лікар зі «стабу» приносить стерильні тампони й намагається зупинити кровотечу. Там, де мало б бути око, акуратно закладає бинт, потім тампонує ніс, і кров таки припиняє литися. Можна рушати. Всю дорогу Булка і Сойка (анестезіолог та медсестра), майже не присідаючи, моніторять стан пацієнта: безліч разів перевіряють пульс, рівень кисню в крові, вводять якісь препарати. Лише коли машину починає неймовірно трясти – так, що поранений, хоч і прив'язаний, ледь не підлітає до стелі – дівчата трохи присідають, аби не впасти й не покалічитись. Шляхи війни такі – бездоріжжя. Тому трясе завжди. Але іноді так, що ще можна стояти та проводити якісь маніпуляції над пацієнтом. А деколи краще сісти, впертися ногами і тілом в якісь предмети поруч, вчепитися пальцями в обшивку салону й не рипатися. На щастя, цього разу ніяких ексцесів по дорозі не трапляється й пацієнта в стабільному стані довозять до лікарні. «Оце так в нас проходять евакуї», – пояснюють дівчата.

«Це ще більш-менш не напружно, – каже Булка. – Буває зовсім не напружно, коли ми жартуємо з пораненими. А буває дуже напружно і тоді ми всю дорогу серйозні. У мене вже всі знайомі орієнтуються по ситуації: якщо складочка між бровами є, значить щось не так». Булка з Кривого Рогу. Лікар і за сумісництвом молода матуся. Вперше приїхала на ротацію влітку 2022 року та застрягла. При своїх 40+ кілограмах рятує здоровенних дядьків, які нас захищають, і ніколи не втрачає почуття гумору. Її напарниця Сойка з Львова. Дослужилась до директора аптеки, але кинула свою прибуткову роботу й приїхала на фронт помагати Булці рятувати цих здоровенних дядьків.

– Більшу частину часу ми

сміємося, – жартує Булка розказуючи про роботу

– Меншу частину ми серйозні, – додає Сойка.

– А якщо я не сміюся і не працюю, значить я сплю, – каже знову Булка, – четвертого не дано.

Передавши пораненого у руки медиків можна трохи передихнути. Саме трохи. Потрібно не забути вимити кров, яка забризкала ноші та підлогу, позбутися сміття (не возити ж з собою закривавлені бинти, трубочки, шприц із кров'ю) і швиденько «пекти» на базу, щоб справді перепочити. Вночі знову можуть бути виклики. День, як на диво, пройшов спокійно, тому варто очікувати нічних сюрпризів. Так і сталося. Медики-добровольці ПДМШ зазвичай працюють позмінно, проте трапляється різне. Багато що залежить від ситуації на фронті, від інтенсивності боїв, від специфіки роботи на конкретних ділянках, завантаженості бригад та їх укомплектованості. Станом на момент нашого спілкування, добровольці шпиталю присутні на трьох стабпунктах, розкиданих вздовж лінії зіткнення, а також займаються евакуацією тяжкопоранених зі «стабів» до лікарень. ПДМШ відрізняється від інших структур догоспітальної допомоги пораненим тим, що тут працюють виключно професійні лікарі, які можуть не лише надати пораненому першу допомогу, як, скажімо, парамедики, а й професійно стабілізувати його стан на стабпункті та довести до лікарні подалі від лінії зіткнення. «Анестезіологи-реаніматологи – ключові лікарі на фронті, – каже Геннадій Друзенко, творець і президент Першого добровольчого мобільного шпиталю ім. Миколи Пирогова, – від них залежить, чи доживе боєць до лікарні, чи ні». На великій війні ПДМШ працює з перших днів. Починали під Києвом з однієї швидкої та п'яти людей. Ще там розгорілися аж до 12 бригад і після вигнання орків з околиць столиці поїхали працювати на схід. Вірніше повернулися, уточнює Друзенко.

Історія ПДМШ насправді почалася ще у 2013-му на київському Майдані, коли Друзенко з побратимами сформували добровольчі мобільні медичні бригади, які надавали першу допомогу пораненим учасникам Революції Гідності. Згодом створили підпільні шпитали, де допомагали революціонерам, пораненим на вулицях Києва в гарячі дні січня та лютого 2014-го. Далі перша ротація в зону АТО у грудні того ж року: участь брали близько трьох десятків лікарів та парамедиків.

База ПДМШ чимось дуже нагадує великий родинний будинок, куди з'їжджаються близькі та далекі родичі і де кожен почувастується вдома і дбає про те, щоб було комфортно не лише йому, а й колегам. Механізм шпиталю працює чітко, як годинник. Можливо тому, що всі, хто тут є, добре розуміють свою місію. Весь організм ПДМШ складається з добровольців. У списку шпиталю, за час існування, їх близько тисячі. Більшість – медики, але не тільки. В кожній бригаді працює також водій, охоронець. Є ще люди, які забезпечують роботу шпиталю: координатор, кухар, загвозок тощо. ...

Щодня через руки лікарів ПДМШ проходить від 70 до 90 пацієнтів. Лише в лютому 2023 року, волонтери допомогли 2894 пораненим. Звісно, ці цифри аж ніяк не відображають статистику нелетальних втрат на полі бою, проте дають чітке розуміння про обсяг роботи, яка випадає на плечі волонтерів. Слід мати на увазі, що лікарі шпиталю працюють лише на певній ділянці фронту, хай навіть і найгорсткішій. По-друге, вони не єдині, хто допомагає пораненим на передовій. Є й інші структури, зокрема, Госпіталери, які також співпрацюють із медретами бригад ЗСУ та військовими госпіталами. Загалом же, за дев'ять років війни, медиками шпиталю надано допомогу більш як 60 тисячам пацієнтів. З них, за останній рік від початку великої війни, близько 15 тисячам. Ця цифра приблизна. Наприклад, під

час київської кампанії підрахунок не вівся. Уся ця діяльність коштує неабияких грошей. За словами Друзенка, шпиталь існує на пожертви небаждухих. Поки ми їдемо з Геннадієм в машині до віддаленого пункту дислокації ПДМШ, його телефон час від часу сигналізує, що на рахунок приходять гроші. Хтось скидає кілька гривень, хтось кілька сотень чи тисяч. А дехто скромно купує кілька автомобілів та присилає з доставкою просто під браму. Друзенко каже, що місячний бюджет в середньому становить сотню тисяч доларів, лівова частка з яких іде на пальне для евакуаційних швидких. І це при тому, що більшість людей справді працюють на волонтерських засадах, не отримуючи за свою роботу ні копійки.

– Мене дуже тишить, – каже Друзенко, – що люди, яким пропонували йти працювати за \$4 тис. на місяць, пішли в ПДМШ, де нічого не платять. Україна за останній рік скасовує всю філософію людини, про яку я чув у хороших західних університетах. Тобто людина – це не ринковий суб'єкт. Якби вона була сучасним ринковим суб'єктом, як вчать у бізнес-школах, ми б давно програли. Рівень солідарності економіки дарування – це щось невідоме ні Гарварду, ні Йорку. Те, як ПДМШ виріс з маленької групи відчайдушів на п'ять осіб, які поверталися в Київ 26 лютого 2022-го, у яких була одна швидка та один медик, в структуру, у якій бюджет за останній рік переважив за мільйон доларів, це якраз показник того, що людина краща, ніж Захід про неї думає. І в цьому плані ми стали відкриттям не тільки для Росії, ми стали відкриттям для Заходу. Бо насправді вони таку людину не знають, вони її забули. Самовіддану, жертвову, який гроші не є головним мотиватором.

Він каже, що одним із результатів цієї війни стане по-

вернення того, що українці втратили століття тому – віри в себе: «Я зараз бачу перше покоління, яке абсолютно не комплексує. Як перед Сходом, і це зрозуміло, так і перед Заходом. Тому з війни має вийти покоління переможців. Ця віра в себе дає нам неймовірний потенціал, щоб вирватись зі злиднів у ту якість, на яку ми заслуговуємо і за яку платимо зараз таку ціну».

Розмірковуючи про майбутнє ПДМШ Друзенко каже, що в ідеалі у нормальній державі з системно мислячими людьми така структура мала б стати просто приватною військовою кампанією. «Треба чітко розділити, де монополія держави виправдана, наприклад, на людей зі зброєю (навіть чи армія має бути приватна), а де – ні. Врешті-решт «хаймарси», які так люблять українці, чи F-16, виробляє та державне підприємство, не «Америка-оборонпром». Вся зброя, яка допомагає нам стояти, й іноді атакувати, це приватне виробництво. Якщо ми довели свою ефективність, то чому б нас просто не найняли, замість того, щоб з нами бодатися і удавати, що начебто нас немає. Америка давно практикує такі залучення медиків до надання допомоги на фронті. Уявляєте, якби цим людям ще й платили? Врешті решт, половина людей з погонями теж підписали контракт. Тобто це – теж договірні відносини. Але щоб так думати, треба трошки ширше знати світ і ширше думати. А тут ще люди з радянським мисленням, які вірять, що всі, хто на фронті, мають бути монополізовані державою. Як покаже досвід, це не так.

Роман МАЛКО,
«Український тиждень»
(у скороченому вигляді).
Повністю – за посиланням:
<https://tyzhden.ua/vid-majdanu-do-velykoi-vijny-istoriya-frontovij-shpytal-medykiv-dobrovoltstv/>.
Фото автора.

ЦЕЙ матеріал під заголовком «Про Норильське повстання, про необхідність створити в Кривому Розі музей жертв тоталітарного режиму і про те, що слід почати нарешті боротися з корупцією» був опублікований у 11-му числі газети «Промінь Просвіти» за червень 2016-го року. Ми вирішили передрукувати його в цьому числі вже нової нашої газети не тільки з тієї причини, що ми на 70 років повстанню, а для того, щоб наші читачі подумали над тим, що ж у нас змінилося в Кривому Розі і в Україні в цілому за ці минулі сім років. А ще – що маємо змінити ми самі в нашому житті на тлі повномасштабного вторгнення рашистів на нашу землю, аби з Україною в серці дійти до повної ПЕРЕМОГИ над лютим ворогом.

Так вийшло, що в нашому місті перебував молодий історик Тарас РОМАНЮК, онук Євгена ГРИЦЯКА, легендарної людини, яка разом зі своїми побратимами підняла повстання в 1953-му році проти тоталітарного Радянського Союзу в Норильських таборах. Приблизно в той же час, протягом травня-червня цього року, на території Кривого Рогу проходили зйомки нового фільму за романом відомого українського письменника Андрія КОКОТЮХИ «Червоний», у якому йде розповідь про те повстання. А тому, зустрівшись із Тарасом РОМАНЮКОМ, я й попросила його дати відповіді на кілька важливих для нас запитань. Однак для того, аби краще зрозуміти роль Євгена ГРИЦЯКА в тому повстанні і про те, чого повстанці хотіли домогтися, вирішила, що спочатку необхідно подати коротку довідку (у скороченому вигляді) про цю легендарну особистість авторства Ірини РАПП із 1-го тому книги «Міжнародний біографічний словник дисидентів».

ДОВІДКА:

«...Перед початком Другої світової війни ГРИЦЯК закінчив Спеціалізовану середню школу, а в період німецької окупації був студентом середньої торгівельної школи. Саме тоді, юнаком 16-17 років, ГРИЦЯК став членом Молодіжної сітки ОУН (Організація Українських Націоналістів), яка готувала молодь для боротьби з німецькими окупантами. Тому, не почувачи за собою ніякої вини, ГРИЦЯК не тікав з рідного краю перед наступом Червоної армії. 1944 мобілізований, був солда-

нити розстріли: скоротити робочий день до 8 годин, гарантувати вихідні дні; дозволити листуватися з близькими, вивезти із Заполяр'я всіх інвалідів; поліпшити харчування; зняти з бараків замки й ґрати, а з людей – номерні знаки; припинити катування на допитах і практику закритих судів; скасувати постанови ОСО (особливої ради) як неконституційного органу; організувати перегляд особових справ усіх політв'язнів. Ці вимоги 6 червня пред'явив ГРИЦЯК членам комісії, що приїхала з Москви. 09.06.1953 в'язням оголосили, що уряд задовольнив части-

нальні елементи та наглядачі?

– Звичайно ж, адміністрація табору мусила мати вплив не тільки адміністративний. Вона мала вплив на кримінальних в'язнів, яких і залучали до репресій, спрямованих проти політичних в'язнів. Тому їм видавали навіть ножі. Причому мова не йде про якісь там саморобні ножі. Відомим фактом є, наприклад, той, що такі кримінальні в'язні з числа прислужників адміністрації мог-

КОТЮХИ «Червоний» про Норильське повстання?

– Так, читав. І читав її не тільки я, але й дідусь, Євген ГРИЦЯК. Ця книжка нам подобається, бо вона дуже чітко і точно передає ті взаємини між повстанцями та з їхніми супротивниками. Що ж стосується самого повстання, то там є деякі неточності. І зрозуміло, що цього автор ніяк не зміг би уникнути, бо це ж художній твір. Там є деякі невідповідності, але вони такі незначні, що говорити про них тут не варто.

– Як відомо, в Кривому Розі відбуваються зйомки нового фільму за цим романом Андрія КОКОТЮХИ. То чи можливо, на Ваш погляд, перетворити те місце, де відбуваються зйомки, на музей жертв тоталітарного режиму?

– Я думаю, що це не тільки можливо, а й необхідно зробити. Це через те, що (наскільки мені відомо) такого музею в Україні до цих пір немає. Тому його створення принесло б користь, у першу чергу, нашій молоді. – Щоб знали й розуміли, в яких умовах перебували ті політв'язні, щоб виразніше відчувати їхні переживання. Крім того, там слід було б також проводити різні заходи, які б доносили правду про ті часи, про ту репресивну систему радянської влади.

І ЩЕ РАЗ – ПРО НОРИЛЬСЬКЕ ПОВСТАННЯ, І – НЕ ТІЛЬКИ ЧЕРЕЗ ТЕ, ЩО ЦЕ ВІДБУВАЛОСЯ 70 РОКІВ ТОМУ

том 4-го Українського фронту, у боях поранений, має бойові нагороди. 1949 року радянська розвідка розкрила минуле ГРИЦЯКА, він був заарештований і 12.12.1949 засуджений до смертної кари, яку замінили на 25-літнє позбавлення волі. Карався в Джеккагані, Норильську, Владимирській в'язниці, на Тайшетській трасі, в Іркутській в'язниці, Інті та Мордовії. У таборах ГРИЦЯК постійно й активно протистояв сваволі табірної та в'язничної адміністрації, за що має 42 дисциплінарні покарання і за три з них – по 1 року закритої тюрми. Либонь, найдраматичнішим було перебування ГРИЦЯКА в Норильських таборах... ГРИЦЯК потрапив у заполярний Горлаг Норильська. Там руками в'язнів тоді будували мідеплавильний завод, вони працювали в копальні, а також будували місто. Горлаг складався з декількох (щонайменше з шістьох) відділень, у кожному утримувалося по декілька тисяч осіб. У 4-му відділенні, куди спрямували ГРИЦЯКА, було п'ять тисяч осіб. Коли в березні 1953 помер СТАЛІН, усі сподівалися на пом'якшення умов у таборах, однак у перші місяці адміністрація повелася ще жорстокіше (розпочалися розстріли непокірних і підозрюваних), що й призвело до повстання у всіх зонах Горлагу в травні 1953. ГРИЦЯК очолював опір у своїй 4-й зоні. 25.05.1953 в'язні припинили роботу на будмайданчиках, відмовилися повертатися в житлову зону. Три дні на будмайданчик не завозили їжу. Через три дні в'язні повернулися в житлову зону, де на знак солідарності з ними голодували ті, що залишилися в зоні. На роботу в'язні виходити відмовилися. Спроби взяти в'язнів в одній із зон з допомогою солдатів з кийками і навіть офіцерів, які стріляли перед себе, не увінчалися успіхом – шільний натиск в'язнів чинив опір, вступив у кулачний бій. Керівництво табору зміцнило охорону. Але до якихось рішучих дій не вдалося. В'язні вимагали приїзду комісії із Москви й виконання їхніх вимог: припи-

ну вимог; зокрема, в'язням дозволено відсилати 2 листи на місяць, а також мати побачення з родичами; установлюється 8-годинний робочий день і гарантуються вихідні дні; з бараків знімаються замки, а з в'язнів – номерні знаки та інше. Однак після цього не все обіцяне було виконане; зокрема, - вивезення на материк усіх інвалідів і повна зміна керівництва Горлагу. Крім того, розпочалися провокації. Страйк довелося продовжити. Тільки в серпні 1953, після масового розстрілу в'язнів 3-ї зони, опір був придушений. Після цього ГРИЦЯКА спровадили спочатку у в'язницю Норильська, а потім до Владимирської тюрми. 1956 ГРИЦЯК був звільнений за постановою Комісії Президії Верховної Ради СРСР...».

А ТЕПЕР – саме те інтерв'ю, взятє у Тараса РОМАНЮКА, онука Євгена ГРИЦЯКА, сім років тому, в 2016-му.

– Пане Тарасе, коли Ви вперше дізналися про Норильське повстання і що Вам розповідав дідусь про ті часи?

– Про Норильське повстання я знав ще з самого дитинства, так як дідусь ніколи не приховував цю інформацію і як тільки я зміг аналізувати її, щоб зрозуміти суть того повстання, я зацікавився цим і відповідно для себе прийняв рішення, що буду його в подальшому досліджувати. – Для того, щоб воно було більш поширене і щоб про нього говорили не тільки в Україні, але й взагалі у всьому світі.

– Як поводити себе повстанці?

– Вони поводити себе так, як поводять себе люди в неволі. Звичайно ж, ті умови, які створювала для них адміністрація табору під час їхнього там перебування, були дуже незадовільними. Їм забороняли часто листуватися з рідними, в'язні не отримували заробітну плату. Відповідно, в'язні до якогось моменту це терпіли. Але вирішальним моментом в кінці цього терпіння стала смерть СТАЛІНА. Після цього й відбулося славнозвісне Норильське повстання.

– Як ставилися до політв'язнів крими-

ли мати з собою фінські ножі і навіть на-ручники. А відповідно й поводити себе зухвало, били політичних в'язнів і змушували з них.

– Чи зустрічалися Ви з іншими учасниками Норильського повстання?

– Так. Я мав декілька зустрічей, коли відвідував різні конференції разом зі своїм дідусем. Це, наприклад, було відзначення 60-ї річниці Норильського повстання в Києво-Могилянській академії. А ще – різні конференції в Івано-Франківську. Коли навчався в Чернівецькому національному університеті на історичному факультеті, я спілкувався з одним із учасників повстання, який проживав у Чернівецькій області (це КОРОЛЬ)? А також мені відомий Степан СЕМЕНЮК як один із учасників цього повстання.

– А яке коло Ваших наукових інтересів як історика?

– Як я вже говорив, у першу чергу я поставив собі за мету проводити дослідження саме Норильського повстання, тому і займаюся цим. Під час навчання в університеті я дещо розширив своє дослідження. Тема моєї дипломної роботи була такою: «Повстання в таборах ГУЛАГу в кінці 40-х років і початку п'ятдесятих років двадцятого століття». Хоча я наполягав на тому, щоб моє дослідження обмежувалося суто Норильським повстанням. Проте мої керівники на цю пропозицію відреагували скептично, сказавши, що я не зможу знайти стільки матеріалу на це одне повстання для дипломної роботи. Але матеріалу у мене вистачало. Тому своєю дипломною я до кінця все-таки не задовольнений і працюю над удосконаленням у розробці цієї теми та над популяризацією серед молоді, в основному, цього питання. Бо це справді на той час було національним піднесенням, коли політв'язні були фактично в неволі, але вони продемонстрували навіть у тих умовах таку незламну висоту духу, що потрібна сьогодні в Україні.

– А чи читали Ви книжку Андрія КО-

– На які зміни в державі Ви очікуєте як громадянин України?

– Звичайно, кожен громадянин чекає на якісь позитивні зміни. Так само – і я. Чогось поганого не хочеться, попри те, що ситуація, яка склалася у нас зараз, не є позитивною, а є гнітючою. Проте сподіватися на краще і вірити в краще справді потрібно. Бо все погане змінюється на краще. Це довели ті політв'язні, які, незважаючи на обставини, боролися за правду і в кінцевому результаті досягли своєї мети.

– Поступово наближається День незалежності України, її двадцятип'ятиріччя. Тож із якими здобутками, прорахунками ми підходимо до цього ювілею незалежної Української держави?

– На мій погляд, найбільшою проблемою в Україні є тотальна корупція. Про це вже багато-багато говорилось й говориться в різних ток-шоу й телепередачах, але про неї не можна не говорити. Бо корупція якраз і є тією причиною, що лежить в основі всіх наших негараздів. Тому подолання цієї тотальної корупції і повинно відбуватися, щоб наша держава стала такою, як держави європейські.

– То що ж потрібно зробити, аби такі зміни відбулися?

– Я вважаю, що в першу чергу треба у всіх органах влади поміняти старі кадри. Тому що ніяких прогресивних змін не буде зі старими кадрами, які вже відчули той смак корупції. Тож потрібно насамперед провести кадрові зміни.

Олена МАКОВІЙ.

На світліні: Євген Грицяк.

Фото за посиланням: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D0%B8%D1%86%D1%8F%D0%BA_%D0%84%D0%B2%D0%B3%D0%B5%D0%BD_%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

Іван ХОМЕНКО —

переможець у війні проти нацистів і репресований поет

Щороку, третьої неділі травня, відповідно до Указу Президента України Віктора Ющенка від 21 травня 2007-го року, ми, українці, вшановуємо пам'ять жертв політичних репресій. У цьому числі, пори щоденну канонаду під час нелюдської

України, а конкретно – до матеріалу Ірини Журжі. А вона звернула далі увагу ось на які моменти з біографії письменника:

«...14 січня 1957 року поета повторно заарештувало 4-те управління КДБ при РМ УРСР за звинуваченням в антирадянській діяльності. У постанові на арешт ішлося про таке: «Фоменко, будучи вороже налаштованим по відношенню до радянської влади, відкрито серед населення проводить антирадянську націоналістичну агітацію, направлену проти існуючого в СРСР державного ладу та висловлює погрози на адресу комуністів. Написав та зберігав вірші злісного антирадянського змісту, в яких зводить наклеп на радянську дійсність, закликає до боротьби з російським народом, відторгнення України від СРСР». Слідство тривало більш ніж півроку. Проводили експертизи, допитували свідків, збирали характеристики. В одній із них за підписом Максима Рильського йшлося: «У тов. Хоменка є найпотрібніше для поета: свій голос. Разом з тим треба визнати, що він непогано володіє віршовою технікою. Молодий поет багато бачив і — головне — вмів бачити, він любить життя, любить наших радянських людей: і воїнів, і хліборобів, і мічурінку, і гуцульського чабана, і тракториста, і дніпровських рибалок». Допитаний у справі свідок, поет член правління Спілки письменників України Платон Воронько сказав у справі Івана Хоменка таке: «Із повною відповідальністю запевняю, що він, безумовно, талановитий молодий поет, який вмів багато та плідно працювати над віршами. І якщо повірити його заяві, що він остаточно відійшов від своїх помилкових поглядів, то в розмірці Хоменка наша література мала б цікавого та оригінального поета». Зрештою в липні 1957 року слідчу справу припинено за браком зібраних доказів й Івана Хоменка звільнено з-під варти. Серед документів справи архівісти виявили рукописні уривки з поем «Юрій Окунь» та «Богдан Хмельницький», які, згідно з матеріалами, Іван Хоменко написав у 1951—1953 роках під час ув'язнення у карлагу. Наприкінці 1955-го частину цих начерків він передав на зберігання звільненому з ув'язнення Петрові Івасюку. Саме їх було вилучено під час обшуку в П. Івасюка у квітні 1956 року й долучено до справи як докази. Унікально, що ці матеріали збереглися, адже, як свідчить акт про знищення документів, підписаний співробітниками слідчого управління КДБ при РМ УРСР, 10 липня 1957 року «було знищено шляхом спалення особисте листування та різні записи на 278 аркушах, що належали арештованому Фоменку Івану Євтихійовичу, та два блокноти розміром 7411 та 15420 см з його віршами та чернетковими нарисами». Але ці поезії дійшли до наших днів. Повну оцифровану копію рукописів можна переглянути на офіційній сторінці ЦДАГОУ у фейсбуці за посиланням: <https://www.facebook.com/tsdahou.gov.ua>».

агресію рашистів проти України. добрим словом згадаємо українського поета Івана Євтихійовича Хоменка, народженого 1919-го року на землі Кіровоградщини, який свого часу навчався у Криворізькому педагогічному інституті та працював у Криворізькому драматичному театрі.

Як свідчить матеріал Ірини Журжі, розміщений на сайті Національної спілки письменників України, під заголовком «Іван Хоменко: не знищена поезія» (за посиланням: <https://nspu.com.ua/novini/ivan-homenko-ne-znishhena-poeziya/>), Центральний державний архів громадських об'єднань та українців, який зберігає архівні кримінальні справи громадян, «цього разу... оприлюднив документи з архівної кримінальної справи українського поета Івана Євтихійовича Хоменка:... рукописні уривки з його поем «Юрій Окунь» та «Богдан Хмельницький», написаних під час ув'язнення в Карагандинському виправно-трудоному таборі в 1951-1953 роках та вилучених під час обшуку у квітні 1956-го, а також — постанову слідчого відділу КДБ при РМ УРСР про долучення до слідчої справи І.Є. Хоменка цих рукописів».

Як нам уже відомо з попередніх матеріалів про поета, він перед початком німецько-радянської війни повернувся до рідного села (Зелене) і там почав пробувати свої сили в літературі, але від мирної творчості його відірвала війна. Тож Іван Хоменко з її страшними шляхами-дорогами дійшов двічі пораненим аж до самого Берліна переможцем, публікуючи час від часу свої твори у фронтових та районних газетах. Але потім, переможця і неодноразово нагородженого (так само неодноразово) арештовували, звинувативши в антирадянській діяльності.

А тепер знову повернімося до сайту Національної Спілки письменників

України, а конкретно – до матеріалу Ірини Журжі. А вона звернула далі увагу ось на які моменти з біографії письменника:

«...14 січня 1957 року поета повторно заарештувало 4-те управління КДБ при РМ УРСР за звинуваченням в антирадянській діяльності. У постанові на арешт ішлося про таке: «Фоменко, будучи вороже налаштованим по відношенню до радянської влади, відкрито серед населення проводить антирадянську націоналістичну агітацію, направлену проти існуючого в СРСР державного ладу та висловлює погрози на адресу комуністів. Написав та зберігав вірші злісного антирадянського змісту, в яких зводить наклеп на радянську дійсність, закликає до боротьби з російським народом, відторгнення України від СРСР». Слідство тривало більш ніж півроку. Проводили експертизи, допитували свідків, збирали характеристики. В одній із них за підписом Максима Рильського йшлося: «У тов. Хоменка є найпотрібніше для поета: свій голос. Разом з тим треба визнати, що він непогано володіє віршовою технікою. Молодий поет багато бачив і — головне — вмів бачити, він любить життя, любить наших радянських людей: і воїнів, і хліборобів, і мічурінку, і гуцульського чабана, і тракториста, і дніпровських рибалок». Допитаний у справі свідок, поет член правління Спілки письменників України Платон Воронько сказав у справі Івана Хоменка таке: «Із повною відповідальністю запевняю, що він, безумовно, талановитий молодий поет, який вмів багато та плідно працювати над віршами. І якщо повірити його заяві, що він остаточно відійшов від своїх помилкових поглядів, то в розмірці Хоменка наша література мала б цікавого та оригінального поета». Зрештою в липні 1957 року слідчу справу припинено за браком зібраних доказів й Івана Хоменка звільнено з-під варти. Серед документів справи архівісти виявили рукописні уривки з поем «Юрій Окунь» та «Богдан Хмельницький», які, згідно з матеріалами, Іван Хоменко написав у 1951—1953 роках під час ув'язнення у карлагу. Наприкінці 1955-го частину цих начерків він передав на зберігання звільненому з ув'язнення Петрові Івасюку. Саме їх було вилучено під час обшуку в П. Івасюка у квітні 1956 року й долучено до справи як докази. Унікально, що ці матеріали збереглися, адже, як свідчить акт про знищення документів, підписаний співробітниками слідчого управління КДБ при РМ УРСР, 10 липня 1957 року «було знищено шляхом спалення особисте листування та різні записи на 278 аркушах, що належали арештованому Фоменку Івану Євтихійовичу, та два блокноти розміром 7411 та 15420 см з його віршами та чернетковими нарисами». Але ці поезії дійшли до наших днів. Повну оцифровану копію рукописів можна переглянути на офіційній сторінці ЦДАГОУ у фейсбуці за посиланням: <https://www.facebook.com/tsdahou.gov.ua>».

На світліні: поет Іван ХОМЕНКО.
Фото – за посиланням: <https://uain.press/blogs/1346771-1346771>

Підготувала Олена МАКОВІЙ

«Моє перо проймає одкровення...»

Поетеса Либідь (питоме - Людмила Барабаш) народилась і проживає на степовому Криворізжі. Педагог-філолог за фахом (закінчила Київський педагогічний інститут імені Драгоманова), працювала вчителем української мови та літератури. Твори поетеси ще з її юності друкувались у районній, обласній та республіканській пресі, нині їх можна бачити і в інтернет-виданнях.

Либідь будує свою поезію на традиціях народної пісенної творчості, пов'язує її із сучасною тематикою. Вона керується історичною правдою і совістю, реагує на події сьогодення, пропускаючи їх крізь призму почуттів та художнього бачення. Крім традиційної поезії, в доробку авторки є цикли рубаїв та хоку, цикл поезій в прозі «Миттєвості», також «Дума про Євромайдан» та поема «Нам скинула перо Жар-птиця» про нинішню боротьбу України з навалюю московитів.

У добірці віршів, представлений шанувальникам нашого часопису, твори Либідь різних років. Їх пронизує майстерне поєднання різних станів природи і художніх образів, котрі не залишать байдужими читача. Дивує вміння авторки тонко відчувати красу навіть в найнапруженіші часи (останній вірш цієї добірки створений влітку 2022 року).

Ілюзії

Затріпоче крило високе –
то найперший весняний птах.
Причайтись солодкий неспокій
На моїх і твоїх вустах.

Опаде із очей полуда,
ти нашепчеш моє ім'я...
Хай ступає, мов світле чудо,
незбагненна любов моя.

Що ти скажеш їй, світлоокій?
Заніміє десь чулий птах.
І обніметься палко неспокій
на моїх і твоїх вустах!

З циклу «Миттєвості» (поезія в прозі):

Медовий ранок

Сонце вже скапує медом.
У німбі солом'яного бриля
дивиться на мене
медовий ранок
і ладібно мовить:
– Прокидайся, доню, хуленько:
На травах роса уже збита.
Он липа, цвітом багата,
радіє бджолам, жінкам
і дівчатам.
Не барися збирати
щедроті літа.
Нарви й собі кошичок цвіту!

Сердитий вітер

Наробив добра сивий вітер:
похилив пшениці у полі,
поколюшав свіжі покоси,
обтрусив садки молодильні
ще й гілками у вікна стукав:
– Ну які ви, людоньки,
українці

– на язик міняєте мову!..

Усміхнений гість

В хаті моїй – хліб-сіль
і квітка.
Сонце в господу заходить,

ХХХ

У селі пересохла криниця.
А була у ній добра вода...
Прилітала напитись
Жар-птиця,
брала воду і я, молода.

Не криниченька нині – а рана,
смуток
жовто-блакитного дня.
Не схилив журавля твого
зрана,
і козак не напоїть коня...

як брат до сестриці.
Пригощу його,
як великого гостя.
Гість устане із-за
столу, усміхнеться...
І я зацвітаю нагідкою.

Гілочка рожі

Якось приніс мені ти
гілочку рожі, повну цвітом.
З тих пір не могла
з дива зійти:
народжувались одне
за одним наші діти.
А рожка пішла в землю
та й знов у доччиному
саду вийшла.

ХХХ

На троянді – краплина роси.
Бачу в ній чиюсь
чистую вроду,
відчуваю небес прохолоду –
засторогу від грому й грози.

Не торкну крапелину роси:
хай відчує себе самоцвітом,
хай леліє над
вранішнім світом
торжество неземної краси.

